

Excursie van Vogelwerkgroep IVN Valkenswaard-Waalre bij herinrichtingsproject van het Keersop beekdal.

Algemene informatie

Op 19 november 2025 van 10:00-12:00 uur heeft de Vogelwerkgroep IVN Valkenswaard-Waalre een excursie georganiseerd naar het heringerichte natuurgebied in de regio Valkenswaard. De excursie stond onder deskundige begeleiding van gids Chris Sandkuijl die de 8 deelnemers uitvoerig informeerde. Chris is al 25 jaar werkzaam bij de gemeente Valkenswaard als Projectleider/Senior beleidsmedewerker bos, natuur & landschappen en al vanaf het begin nauw bij betrokken bij het project.

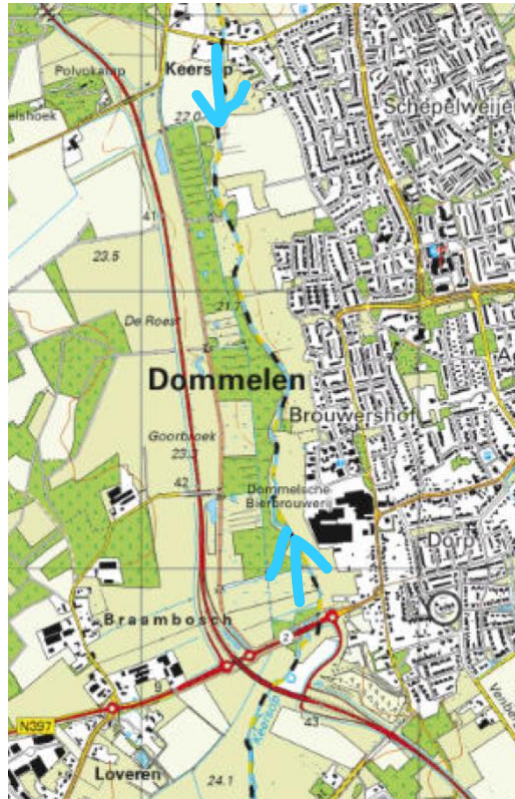
Vogelwerkgroep o.l.v. Chris Sandkuijl. **Foto: Hans Reijnders**

Toelichting door de gids

Chris gaf tijdens de wandeling uitgebreide toelichting op het proces en de zichtbaarheid in de praktijk van de herinrichting van het natuurgebied. Hij vertelde dat het gebied, aan de westzijde van de beek, oorspronkelijk bestond uit een beekbegeleidend bos, ook wel bekend als broekbos. Zie kaart 1901 hieronder. Dit type bos is kenmerkend voor vochtige gronden langs beken en rivieren, waar een specifieke flora en fauna voorkomt die afhankelijk is van het natte milieu. Dit soort bos vind je nog maar weinig in Nederland.

Situatie 1901

Situatie 2024, bron beide kaarten www.toporeis.nl

Geschiedenis van het gebied

Het Bergeijkse deel aan de westkant van de Keersop, wat nu beheerd wordt door Staatsbosbeheer, bestond uit bos en natte hooilanden. Nu wordt/is het een broekbos door de verandering, lees verhoging van de grondwaterstand. Het oostelijke deel was een agrarisch gebied. Door de aanpassing in de natuurlijke waterhuishouding samen met aanpassingen in de inrichting, is dat deel teruggegeven aan de natuur.

Roodborst en Koekoek worden regelmatig in het gebied gezien. **Foto's: MJvdBraak**

Herstel en herinrichting

Voor de aanleg van de N69/Westparallel had de gemeente al een plan om het gebied een nieuwe bestemming te geven en wel "nieuwe natuur" en recreatie. Prima om een ommetje per dag te maken. Dit gebeurde in nauwe samenwerking met belanghebbende inwoners en organisaties. Bij het plan voor de nieuwe N69/Westparallel werd dit plan als compensatienatuur voor de weg ingezet. Er werd een project gestart om het gebied te herstellen naar een zo oorspronkelijk mogelijke staat. Dat betekende dat het agrarisch gebruik is afgebouwd en dat de

hydrologie zo is aangepast dat het gebied weer kan functioneren als beek begeleidende natuur. Daarnaast was er op de wat hoger gelegen stukken plaats voor hooilanden. Er werden maatregelen genomen om de waterstand te verhogen, zoals het weer laten meanderen van de beek, die ook nog eens ondieper gemaakt is. Hierdoor krijgen natte elzenbroekbossen en andere typische vegetatie weer een kans. Oude structuren als houtwallen, vrijstaande eiken en begroeide sloten zijn zoveel mogelijk intact gelaten en ingepast in het plan. De aanplant is in dienst van het herstel gedaan en begint nu na drie jaar te laten zien hoe het er op termijn uit zal gaan zien.

De gras- en hooilanden kunnen worden onderhouden door grazers, in de vorm koeien en meer incidenteel door schapen. Dit om graspercelen goed de winter in te laten gaan.

Het gebied ligt tegen een woonwijk aan, de recreatiedruk die daarvan uitgaat en de eerder gemaakte padenstructuur moet volgens Chris nog geoptimaliseerd worden.

Hij liet ook zien, hoeveel tijd en energie er gestoken moet worden in dit proces. Denk daarbij aan allerlei vergunningen, subsidies en de afspraken die gemaakt moeten worden met onder andere de provincie Noord-Brabant, het Waterschap en de gemeente Bergeijk. Bijvoorbeeld, omdat de Keersop de gemeentegrens is/was van Valkenswaard met Bergeijk nam door het meanderen de beek een nieuw tracé aan. Dan ga je met elkaar regelen hoe de grens in de nieuwe situatie wordt.

Het gebied wat aan de andere kant van de Keersop ligt, de Keersopperbeemden, zou ook wel eens kunnen profiteren van de veranderingen aan de andere kant. Allereerst wordt het totale gebied in oppervlakte bijna verdubbeld. Daarnaast is het, op twee doorgangspaden na, niet meer toegestaan de Keersopperbeemden, dat onderdeel is van Natura 2000, te betreden. Waardoor dat gebied mogelijk nog beter gaat worden qua biodiversiteit.

Door de vernatting zijn er wel een aantal hoge bomen in dit gebied omgevallen, maar je ziet ook dat soorten als elzen het beter doen als goede vervangers. En natuurlijk lukt niet alles direct en precies zoals het van tevoren bedacht is. Zo was er de hoop/verwachting dat er specifieke beekbegeleidende vegetatie zou kunnen ontstaan aan de oostkant van de beek. Een behoorlijk brede pad, die nodig is voor het Waterschap om met machines bij de beek te komen, is daarbij een van de mogelijk beperkende factoren. Diezelfde pad zorgde op sommige plaatsen ook voor verandering in de afwatering aan de Dommelse kant naar de Keersop waardoor er natte stukken in het landschap ontstonden. Chris liet bij een stuk zien hoe je dat achteraf met aanpassingen in de vegetatie en een sloot kunt finetunen.

Ook ontstaan er nieuwe paden door de mensen die er dagelijks gebruik van maken bij hun ommetje. Daar kun je als beheerder op verschillende manieren mee omgaan. Je kunt er borden plaatsen, een BOA op afsturen om te handhaven en/of de toegang door een andere poortenstructuur achteraf nog zo optimaal mogelijk maken.

De veranderingen in het gebied zullen mogelijk ook te zien zijn in de resultaten van de BPM-a tellingen, die in de Keersopperbeemden al 22 jaar door de vogelwerkgroep gedaan zijn.

Kleine Karekiet is in het voorjaar en zomer te zien langs de Keersop. **Foto: MJvdBraak**

Bevindingen van de deelnemers

De deelnemers waren onder de indruk van het herstelproces en de zichtbare veranderingen in het landschap. Tijdens de wandeling werden een paar vogelsoorten waargenomen die profiteren van het nieuwe, vochtige milieu. Daarnaast werd er uitgebreid gesproken over de ecologische waarde van het gebied en de positieve effecten van het herstel voor biodiversiteit. Daarbij werden de uiteindelijke resultaten in vergelijking met de aanvankelijke verwachtingen genuanceerd besproken en voor ons inzichtelijk gemaakt.

Conclusie

De excursie was zeer geslaagd en informatief. Dankzij de uitleg van Chris kregen wij als vogelwerkgroepleden een goed beeld van het belang van herinrichting en het herstel van natuurlijke en voor ons bekende en onbekende ecosystemen. Het gebied laat zien hoe natuurherstel kan bijdragen aan een rijkere biodiversiteit en een aantrekkelijker landschap voor zowel mens als dier. Voor ons als vogelwerkgroep ligt er een mooie kans door het nieuwe gebied in kaart te brengen wat betreft broedvogels.